

Datum
2018-10-24Diarienummer
KS-2017/2599.119Handläggare
Anders Gagnerud
08-535 378 31
Anders.Gagnerud@huddinge.se

Kommunstyrelsen

Gör försök med sex timmars arbetsdag för socialarbetare på familjeenheten i Huddinge – svar på motion väckt av Nujin Alacabek Darwich (V), Britt Björneke (V), Sonia Benavente (V) och Jonatan Spejare (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Med hänvisning till vad som sägs i förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat den 24 oktober 2018, avslås motionen.

Sammanfattning

I motion väckt i kommunfullmäktige den 6 november 2017 framhåller Nujin Alacabek Darwich (V), Britt Björneke (V), Sonia Benavente (V) och Jonatan Spejare (V) att Huddinge kommun ska initiera ett pilotprojekt där sex timmars arbetsdag införs för socialarbetare på familjeenheten samt att utfallet av projektet görs till underlag för övervägande om försöksverksamheten ska utökas till att gälla samtliga socialarbetare i kommunen.

Av socialnämndens remissvar framgår att socialtjänsten arbetar aktivt, utifrån en beslutad strategi, för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare och att detta resulterat i goda medarbetarenkätresultat och låga sjuktal, men att vissa enheter fortsatt har en hög personalomsättning. Nämnden anser att motionärernas förslag skulle ge kortsiktiga vinster i form av förstärkt arbetsgivarerbjudande men att det långsiktigt kan få negativa konsekvenser. Nämnden anser därför att frågan bör utredas vidare innan beslut fattas.

Kommunstyrelsens förvaltning anser att sannolika konsekvenser av en arbetstidssänkning kortsiktigt är ett stärkt arbetsgivarerbjudande för aktuell bristyrkesgrupp, men långsiktigt kan innebära:

- spridningseffekt ur ett rättviseperspektiv till andra yrkesgrupper
- sänkt servicenivå i verksamheten eller högre kostnader (och därmed lägre reallöneutveckling för kommuninvånarna)
- oförändrad objektiv hälsa

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Kommunstyrelsens förvaltning
141 85 HuddingeBesök
Kommunalvägen 28Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00huddinge@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2018-10-24Diarienummer
KS-2017/2599.119

Förvaltningen anser att de sannolikt negativa långsiktiga konsekvenserna och beslutets definitiva karaktär överväger de sannolika kortsiktiga fördelen vad gäller stärkt arbetsgivareerbjudande och föreslår därför att motionen avslås.

Beskrivning av ärendet

Nujin Alacabek Darwich (V), Britt Björneke (V), Sonia Benavente (V) och Jonatan Spejare (V) framhåller i motion väckt i kommunalfullmäktige den 6 november 2017 att Huddinge kommun ska initiera ett pilotprojekt där sex timmars arbetsdag införs för socialarbetare på familjeenheten samt att utfallet av projektet görs till underlag för övervägande om försöksverksamheten ska utökas till att gälla samtliga socialarbetare i kommunen.

Motionärerna vill med sitt yrkande åstadkomma en minskad sjukfrånvaro, särskilt bland kvinnorna och en ökad nöjdhet bland medarbetarna.

Vidare redogör motionärerna för en rad exempel där arbetstidsförkortning i form av sex timmars arbetsdag införts och där utvärderingar visat på sänkt sjukfrånvaro och ökad arbetslust.

Socialnämndens remissvar

Nämnden framhåller att socialtjänsten arbetar aktivt utifrån beslutad strategi för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare. De framhåller att detta resulterat i goda medarbetarenkätresultat och låga sjuktal (5,4 procent), men att vissa enheter fortsatt har en hög personalomsättning.

Vad gäller det projekt om arbetstidsförkortning som motionen avser anser nämnden att det kortsiktigt skulle bidra till att stärka arbetsgivareerbjudandet genom att vara en attraktiv förmån för arbetsökande och på så sätt stärka Huddinge kommun i konkurrensen om arbetskraften. Långsiktigt menar nämnden dock att det kan leda till spridningseffekter till andra enheter och yrkesgrupper samt uttrycker tveksamheter till om ett eventuellt positivt resultat på projektet kan generaliseras till andra enheter för att uppnå samma resultat där.

Nämnden konstaterar även att om projektet ska vara genomförbart måste det idag finnas effektiviseringsmöjligheter motsvarande arbetstidsminskningen alternativt att extra resurser tillförs.

Avslutningsvis gör nämnden bedömningen att risken vad gäller negativa konsekvenser är för stora i förhållande till de kortsiktigt positiva effekterna. Nämnden är dock positiv till en förutsättningslös utredning kring möjligheterna till någon form av arbetstidsförkortning för att öka attraktiviteten.

Forskning och utredning inom området

Utjämning mellan grupper

När kollektivavtalad arbetstidsreduktion omfattar nog stora grupper tenderar lagstiftningen historiskt sett att vilja jämna ut skillnaderna. Utjämningsaspekten betonades exempelvis av lagstiftaren när 40 timmars arbetsvecka infördes 1970. I ett scenario som detta har en grupp först betalt arbetstidssänkning i utbyte mot

reallöneökning, medan de grupper som valt reallöneökningen istället för arbetstidsreduktion ändå får det eftergivnet av lagstiftaren i ett senare skede, men med bibehållen lönenivå.¹

Effekter av kollektivavtalade arbetstidsminskningar

Enligt Konjunkturinstitutet leder en arbetstidsförkortning inom ett enskilt avtalsområde till lägre skattepliktig inkomst och därmed lägre skatteintäkter från detta område, vilket sedan kan hanteras, som tidigare nämnts, via en lägre nivå av offentlig service alternativt högre skatter och därmed sänkt reallön. Slutsatsen av detta resonemang blir att arbetstidsförkortningen betalas delvis av andra än de som omfattas av avtalet. Ur samhällsekonomisk synvinkel är därför arbetstidsförkortning sämre än ökad månadslön.² Vidare är en sänkning av arbetstiden en absolut förändring. Den är oåterkallelig, den kan inte, utan stora motsättningar, ”tas tillbaka”.³

Hälsa⁴

Utifrån de översikter över forskning om arbetstidsreformers påverkan på hälsan som dels presenteras i statens offentliga utredning 2002:49 och dels av Stressforskningsinstitutets forskningsöversikt⁵ framgår att varken sänkningar av arbetstiden eller andra typer av arbetstidsmodeller förbättrar den objektiva hälsan, det vill säga gör oss friskare. Däremot kan de leda till förbättring av den subjektiva hälsan, upplevelsen av att må bättre. Vad gäller det senare, kan förändringar i arbetstidens omfattning och förläggning (givet att arbetstagaren själv kan påverka upplägget) ge positiva upplevelser av såväl sin arbets- som allmänna livssituation. Den statliga utredaren sammanfattar att det kan tyckas ligga nära till hands att tänka sig att upplevelsen av att må bättre i förlängningen leder till ökad objektiv hälsa, men att några sådana samband inte kunnat beläggas.

Utvärdering av försöksverksamheter

Som motionärerna framhåller har flertalet försök med förkortad arbetstid gjorts inom olika typer av verksamheter. Vid Svartedalens äldrecentrum har Göteborg Stad gjort ett försök med sex timmars arbetsdag för undersköterskor, vilket sedan utvärderats av följeforskare. Resultaten ligger i linje med vad som beskrivs ovan. Den subjektiva hälsan har förbättrats, medan den objektiva hälsan – sjukfrånvaron, inte har förbättrats nämnvärt (sjönk med 0,6 procentenheter under det första året). Värt att notera är att arbetstidssänkningen för de 68 undersköterskorna kostade staden, i form av nyanställningar för att kompensera arbetstidssänkningen, 6,3 miljoner kronor första året.⁶

¹ SOU 2001:91

² Konjunkturinstitutet: Lönebildningsrapporten 2006

³ SOU 2002:6

⁴ SOU 2002:49

⁵ Kecklund, G. (2010). Arbetstider, hälsa och säkerhet – en uppdatering av aktuell forskning. (Stressforskningsrapport nr. 322). Stressforskningsinstitutet, Stockholms Universitet.

⁶ URL 1960:729. Bengt Lorentzon, Pacta Guideline, Göteborg, 2016-10-11

Datum
2018-10-24Diarienummer
KS-2017/2599.119

Ett annat exempel som motionärerna lyfter är en arbetstidssänkning till sex timmars arbetsdag som Östersunds Kommun genomfört för 18 socialsekreterare. Vad gäller detta exempel finns ingen djupare utvärdering att tillgå, men av dokumentation framgår att även där synes förbättring av subjektiv men inte objektiv hälsa. Vidare är det noterbart att inga personella resurser tillförts vid denna arbetstidssänkning, det vill säga, verksamheten hade effektiviseringspotential motsvarande arbetstidssänkningen.⁷

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser i likhet med motionärerna att åtgärder behöver vidtas för att motverka effekterna av den nu rådande arbetskraftsbristen inom bland annat socialtjänsten. För detta krävs allokering av resurser, både i arbetstid och i budgetmedel, på flera nivåer inom organisationen. Exempel på en rad sådana åtgärder finns beskrivet i socialtjänstens strategi för personalförsörjning.

Vad gäller motionärernas specifika yrkande om åtgärd i form av sänkt arbetstid gör förvaltningen följande överväganden.

Gällande minskning av antalet sjukdagar verkar forskningen inte peka på att sådana resultat kan förväntas då objektiv hälsa inte förbättras med denna typ av insatser. Socialnämnden anser för övrigt i sitt remissvar inte att de specifika grupper som motionen avser har hög sjukfrånvaro.

Vad gäller sänkning av kostnader för inhyrd personal genom att kommunen ökar i attraktivitet som arbetsgivare samt minskar personalomsättningen, är det tänkbart att förbättringen av subjektiv hälsa kan ha en positiv effekt. Detta förutsatt att berörda medarbetare kan påverka när den lediga tiden tas ut.

I en brist- och konkurrenssituation påverkar marknadsfaktorer lönebildningen för dessa medarbetargrupper. Att istället konkurrera med arbetstidssänkning, vilket enligt statens utredare är ett vägval av mer oåterkallelig karaktär, riskerar kommunen att inte gynna berörda medarbetargrupper i ett längre tidsperspektiv. Detta då prognosen är att det på sikt kommer råda balans eller visst överskott inom yrket⁸.

En annan aspekt är att frågan om sänkt arbetstid för en specifik yrkesgrupp på sikt kan komma att breddas till många yrkesgrupper utifrån ett utjämningsperspektiv, vilket på nationell nivå skedde via lagstiftning 1970. I det mindre sammanhanget, Huddinge kommun, är det möjligt att övriga yrkesgrupper kommer att ställa krav om liknande arbetstidssänkningar med bibehållen lön, vilket även socialnämnden nämner i sitt remissvar. Detta kommer att få konsekvenser för den kommunala servicen och skattenivån.

⁷ <http://www.op.se/jamtland/ostersund/lyckat-test-med-sex-timmars-arbetsdag-i-ostersund-vackte-vice-statsministerns-intresse>

⁸ SCB: Trender och Prognoser 2014, befolkningen utbildningen arbetsmarknaden med sikte på 2035

Datum
2018-10-24

Diarienummer
KS-2017/2599.119

Socialnämnden uttrycker i sitt remissvar att de vill utreda de långsiktiga konsekvenserna av en arbetstidsförkortning. Mot bakgrund av vad som framkommer ovan kring sannolika långsiktiga konsekvenser av en arbetstidsförkortning anser förvaltningen att tillräckligt underlag finns för ställningstagande.

Förvaltningen anser att de sannolikt negativa långsiktiga konsekvenserna som redovisats ovan och beslutets definitiva karaktär överväger den sannolikt kortsiktiga fördelen vad gäller stärkt arbetsgivarerbjudande och föreslår därför att motionen avslås.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förslaget till beslut innebär inga ekonomiska eller juridiska konsekvenser.

Bengt Svenander
Tf. Kommundirektör

Åsa Brunkvist
Tf. HR-direktör

Anders Gagnerud
HR-strateg

Bilagor

- Bilaga 1. Motion ställd av Nujin Alacabek Darwich (V), Britt Björneke (V), Sonia Benavente (V) och Jonatan Spejare (V)
- Bilaga 2. Socialnämndens remissvar

Beslutet delges

Socialnämnden